

TABUKA

Landsforeningen
for nuværende og tidligere anbragte

Mit liv - min sag

Tidligere anbragtes eftersøgning af deres sagsakter

Indhold:

- I. Indledning**
- II. Projektets tilrettelæggelse**
- III. Rapportens opbygning**
- IV. Arbejdet med sagsakterne – deltagernes historier**
- V. Konklusioner på Mit liv – min sag**
- VI. TABUKAs forslag om opbevaring og adgang til sagsakter og om hjælp til tidligere anbragte, der arbejder med deres sagsakter**

Mit liv – min sag

Tidligere anbragtes eftersøgning af deres sagsakter

Udgivet af **TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte**

Maj 2018

Rapporten kan hentes elektronisk på www.tabuka.dk og på www.mikado.com

Teksten kan frit citeres med henvisning til rapporten og TABUKA

Projektleder: Bente Nielsen

Rapporten er udarbejdet af Henrik Egelund Nielsen

I. Indledning

Mit liv – min sag er et projekt, som TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte har gennemført sammen med en gruppe tidligere anbragte.

TABUKA har i længere tid drøftet betydningen af, at man som tidligere anbragt kan kende sin historie og få adgang til de sagsakter, som er så centrale for anbragte børn. Anbragte børns liv har i høj grad været styret af kommunen og af de pædagoger og plejeforældre, der var på anbringelsesstederne, og årene under anbringelsen opleves ofte som tågede med mange ubesvarede spørgsmål. Som tidligere anbragt har man en barndomshistorie, der konstant fylder i ens liv og identitet, men hvor centrale dele er meget svære at få kendskab til.

Det gælder måske især de største spørgsmål, som fx: Hvorfor blev man anbragt? Hvad har ens forældre gjort og tænkt? Hvem indberettede om omsorgssvigt til kommunen? Hvad var begrundelsen for beslutningen om omfang og form af samvær med forældrene? Hvad skete der med ens søskende? Hvad er det for en behandlingsindsats, man i nogle tilfælde har fået? Og hvorfor? Hvad er der sket med forældrene eller ens søskende under anbringelsen? Osv. osv.

De fleste af de spørgsmål kan stort set kun besvares gennem de sagsakter, som kommunerne og anbringelsesstederne udarbejdede undervejs. Derfor er det af stor betydning at kunne få adgang til disse papirer.

Men det har fra projektets start været klart, at det kunne være svært eller måske umuligt, simpelthen fordi kommuner og anbringelsessteder ikke kan finde sagsakterne. Enten er de ikke udarbejdet systematisk, eller også er de bortkommet eller destrueret. Det er desværre en stærk erfaring for tidligere anbragte, der har eftersøgt deres sagsakter. De kan også fortælle, at det var både hårdt og belastende at gøre det.

TABUKA besluttede på den baggrund at gennemføre et mindre projekt for at hjælpe tidligere anbragte med at efterspore deres sagsakter, og som kunne støtte dem, når de skulle bearbejde reaktionerne, når de fik udleveret noget - eller ikke fik det.

For TABUKA er et af formålene med projektet at afklare, hvad der kan gøres for at få en bedre praksis omkring sagsakterne. Projektet kan også afklare, hvad man kan kræve af systemet for at sikre, at sagsakter bevares og kan opsøges, og for at der kan være støtte til tidligere anbragte, når de skal bearbejde eftersøgningen og læsningen af sagsakterne. TABUKA har på den baggrund formuleret en række konklusioner og krav, som følger op på projektet.

Under projektet blev der knyttet kontakt til Ph.d.-studerende Jacob Knage Rasmussen fra Forsorgsmuseet i Svendborg. I forbindelse med forskningsprojektet "Hvem troede de egentlig jeg var?" tager Jacob Knage Rasmussen empirisk afsæt i børnehjemsjournaler og interviews med tidligere børnehjemsbørn, der har været anbragt på børnehjem i perioden 1945-1980. En af projektets deltagere har fået hjælp fra Jakob Knage Rasmussen til at finde sine sagsakter og Jacob har også deltaget i et par af møderne med deltagerne i Mit liv – min sag.

II. Projektets tilrettelæggelse

Projektet er gennemført fra marts 2016 til april 2017. Der er fulgt op på projektførelsen med telefonisk kontakt til flere af deltagerne i april 2018.

Projektleder er TABUKAs tidligere formand Bente Nielsen. Bestyrelsesmedlem Anne-Marie Thomsen har også medvirket i projektgruppen. Hun har i flere år arbejdet med at opsøge sin egen og sin families historie, dels ved at eftersøge sagsakter, dels ved egentlig slægtsforskning, så hun har en vigtig viden, som projektet har trukket på. Henrik Egelund Nielsen har været sekretær for projektet og har skrevet rapporten.

Deltagerne blev inviteret fra TABUKA og Baglandene i København og Århus. Der blev annonceret efter personer mellem 18 og 60 år, som ikke tidligere havde søgt aktindsigt. Fælles for deltagerne var, at de primært havde deres egen erindring om barndommen, da det kun i meget begrænset omfang var muligt for dem at få historien fra familien på grund af dødsfald, psykisk sygdom, tabu, skyld og skam mv.

Deltagerne skulle starte på egen hånd med at opspore deres sagsakter, og de skulle så vidt muligt føre logbog over oplevelserne med processen og over, hvordan det påvirkede dem. Deltagerne har dog kun brugt logbøger ret begrænset, så det har kun ved møder og samtaler med deltagerne været muligt at fastholde de vigtigste af de skridt, de har taget for at søge efter sagsakterne.

Deltagerne skulle mødes tre gange med projektlederen, første gang efter en måneds eftersøgning på egen hånd. I gruppen skulle de dele erfaringer, og der skulle kunne tages hånd om de psykiske reaktioner. Derefter skulle der arbejdes individuelt i en måned, inden gruppen skulle mødes igen. Endelig skulle der senere afholdes et tredje møde for at udveksle erfaringer. Deltagerne kunne til enhver tid kontakte gruppelederen om hjælp og støtte i deres personlige arbejde. Som nævnt blev der ved rapportens færdiggørelse i foråret 2018 taget endnu en kontakt til deltagerne for at høre, hvad der var sket i de tilfælde, hvor eftersøgningen ikke var gået i stå forinden.

Projektet kom til at omfatte seks personer, lidt færre end planlagt. Der skulle være etableret to grupper, en i Århus og en i København, men der kom kun en enkelt deltager i København, så der blev kun holdt et møde i København og tre i Århus. Deltageren fra København indgik efter første møde i Århusgruppen. Ud over møderne har der været kontakt til flere af deltagerne enkeltvis.

De seks deltagere i projektet er anonyme i rapporten.

III. Rapportens opbygning

I afsnit IV præsenteres de forløb, de seks deltagere har været igennem ved opsporingen af sagsakterne og deres bearbejdning af det, de har læst. Ud fra projektets forløb

har det været naturligt at indlede med at beskrive, hvad de enkelte har oplevet. Det er den eneste måde, man fyldestgørende kan gengive søgningen og deltagernes reaktion og bearbejdning af materialet. Forløbene var så forskellige, at det giver god mening at præsentere dem hver for sig. Individuelle historier gør det også muligt at beskrive sammenhængende, hvad de enkelte fandt i akterne, og hvordan det har påvirket dem. For nogle har oplevelsen været alvorlig med vidtrækkende følger for deres liv. Denne konstatering er faktisk en af de afgørende konklusioner på projektet, og det formidles bedst som individuelle historier.

De seks historier er udarbejdet ud fra de referater, der blev lavet ved hvert af de afholdte møder, efter enkelte individuelle møder og efter telefonsamtaler med deltagerne. Historierne er godkendt af deltagerne.

I afsnit V opsummeres de konklusioner, som TABUKA drager af projektet.

I afsnit VI er oplyst de krav, TABUKA mener, man må stille for at sagsakterne kan bevares og for, at tidligere anbragte kan få adgangen til dem senere i livet. Og dertil krav om, at tidligere anbragte skal kunne få støtte i den proces, de skal igennem, når de får deres sagsakter.

IV. Arbejdet med sagsakterne – deltagernes historier

Ds historie

D var meget bange for at skulle se andres 'tolkning' af hende i sagsakterne, men hun ville også gerne have afklaret, om det er hendes tillukkethed i barndommen, der generelt har gjort hende bange i sit voksenliv.

Hun tror egentlig ikke, at man har kunnet skrive noget om hende på børnehjemmet – der fulgte hun bare flokken og skilte sig ikke ud på en måde, der har kunnet give dem nogen viden om hende. Og dermed noget at skrive om. I plejefamilien har hun aldrig turdet sige andet til socialrådgiveren, der en gang imellem besøgte dem, end at det gik godt (selvom hun oplevede det modsat), så det er meget svært for hende at tro, at de kunne skrive noget andet i deres indberetninger. D husker to tilfælde i plejefamilien, hvor hun reagerede kraftigt. Det kunne plejefamilien have refereret til sagsbehandleren. Hun er interesseret i at vide, om de gjorde det, og om det står i sagsakterne.

Hun prøvede i efteråret 2015 at kontakte børnehjemmet i K, men de havde ikke nogen oplysninger. Hun kontaktede dernæst K kommune, som henviste hende til bopælskommunen, F kommune. Den havde dog heller ikke noget. Hun kontaktede også V kommune pr. mail for at høre, om de har noget, men dem hørte hun slet ikke fra.

Efter første runde til børnehjemmet og kommunerne havde D ikke energi til at gå videre med eftersøgningen, der også virkede håbløs. Hun fik fra projektet en standardskrivelse, som hun kan sende til dem, hun skal bede om sagsakter. Hun vil gerne have sagsakterne, men hun har ikke energi til at slå for det lige nu. Generelt er hun bange for, at der står noget i sagsakterne om hende, som rammer hende og i værste fald kan gøre hende svagere.

D deltog i sit børnehjems 125 års jubilæum sammen med sin søster (B) og mødte der en pædagog, der var på børnehjemmet, da hun var der. Hun kunne umiddelbart bekræfte noget af det, D selv kunne huske. Hun vil nu sammen med sin søster kontakte hende for at snakke grundigere med hende, men hun og søsteren oplever, at det er et problem, at de kun når frem til pædagogen ved et tilfælde. Ved jubilæet mødte hun også andre, der var på børnehjemmet, da de var der. Dem vil de måske også opsøge.

(Anne Marie Thomsen kunne fortælle, at hun har talt med to pædagoger, som kendte hende fra anbringelsen, og at det har været meget meningsfuldt for hende.)

DIs historie:

DI talte med sin bostøtte om at deltage i projektet, og de aftalte, at DI selv skulle arbejde med det. Hun ringede så til Aa kommune, som sagde, at sagen var for gammel til, at de har noget på den. Hun kontaktede dernæst M kommune, fordi hendes mor har boet der. De hjalp hende til at søge via Borger.dk., men de sagde, at hun skulle

sende sin anmodning om aktindsigt med elektronisk underskrift, og det var ikke til at finde ud af, så hun kom umiddelbart ikke videre.

Det var en stor overvindelse for hende bare at henvende sig til kommunen, og hun har det generelt meget svært med det. DI mener, at man skal forstå, at det kræver mod at gå i gang med at søge sine sagsakter – fordi det er et kig ind i ens eget liv, som man måske ikke kender, og som kan være vigtigt og i værste fald skræmmende.

Men det er godt for hende, at hun har gjort det, så hun fortsatte, da hun var kommet i gang. Men hun troede faktisk ikke på, at hun ville få noget. Og hvis hun fik det, så var hun bange for, hvad hun ville få at vide. Men der er oplysninger, hun ville have be- eller afkræftet, noget hun har hørt fra familiemedlemmer. Der er meget i hendes historie, hun er usikker på, men hun synes, at det er skræmmende, hvad der kan stå.

Hun mente umiddelbart, at hun helst ville være alene, hvis hun fik nogle sagsakter, så hun kunne læse dem selv.

Mod hendes forventning skete der pludselig en masse i hendes sag. Hendes bostøtte hjalp hende med det. Efter en del omstilling endte hun på rådhuset i Ha kommune, henvist dertil fra M kommune. De lovede at se efter noget. Hun rykkede et par gange – og fik så en mængde sagsmateriale om eftermiddagen i sin e-boks. Hun har egentlig været glad for at få det i e-boks, fordi hun har en oplevelse af, at det måske så har været gennem færre hænder. E-boksen gør det også lettere at gemme det.

Materialet var rodet og nok mangelfuldt, og hun læste det først elektronisk. Der manglede bl.a. udtalelser fra psykologer og andre indberetninger, og der var slet ikke noget materiale fra døgninstitutionen fra hun var 7 til 9 år. Hun blev henvist til at hente materiale i Kø kommune, som hun straks sendte en mail til.

DI var i tvivl, om hun skulle læse de sagsakter, hun modtog, men hun gjorde det og reagerede stærkt på det. Det var hårdt at læse. Hun har fx oplevet vrede eller nærmest had mod sin mor, som hun tidligere har romantiseret, fordi hun ser ting om hende i sagsakterne, som hun har glemt eller fortrængt, og som viser, at hun behandlede DI meget dårligt. Hun er også blevet bekræftet i nogle forhold, herunder at søsterens (negative) oplevelse af moren er rigtige.

DI oplever dog, at det giver glæde at læse sagsakterne. Det er en lettelse af få tingene på bordet, og det giver hende mulighed for at kunne afslutte noget. Hun vil tage det hele op med sin psykolog, og hun vil forsøge at lave en tidslinje for alle papirerne for at få mere ro i sig. DI havde behov for at vide mere om, hvad der skete, og hun bruger det nu som del af en selvterapi. Hun er forbløffet over, hvor meget det har gjort ved hende at læse materialet. Det er blevet meget vigtigt.

Generelt har hun fået et mere negativt billede af sin mor fra sagsakterne. Det har berørt hende meget, og hun arbejder stadig med at få det på plads. Men det har hjulpet hende at få et mere realistisk billede af moren – at få hende ned fra en lyserød sky.

PEs historie:

PE var allerede inden projektet i gang med at se på sine rødder, fordi hun efter sin brors død følte sig lidt rodløs. Hun ville gerne finde sin egen livsfortælling. Og forældrenes. Hun var i gang med lidt slægtsforskning – helt fra scratch. Derfor gik hun med i projektet. PE meldte sig også til det projekt, som Forsorgsmuseet i Svendborg har sat i gang med overskriften 'Historieløs'.

Hun besluttede, at hvis hun fik nogle sagsakter, så ville hun tage i sommerhus med en veninde for at læse dem sammen. Den eneste, hun har kunnet snakke med om sit liv, er en gammel faster, som hun kun har haft en svag og problematisk kontakt til.

Hun ringede til Aa kommune, som lovede, at de ville sende noget med det samme. Det gjorde de ikke, så 14 dage efter ringede hun igen og fik at vide, at hun skulle søge skriftligt med CPR-nr. osv. Det gjorde hun, hvorefter de lovede at se efter sagen. Efter en uge ringede de, fordi de ikke kunne finde noget, og det bekræftede de i en mail endnu en uge senere. PE blev vred over, at de bare sendte en mail, så hun meddelte dem, at hun ville klage over det. Kommunen ringede så straks tilbage og fortalte, at de stadig arbejdede på sagen. De søgte også på hendes brors CPR-nr., men der var heller ikke noget på ham. PE bad så om at få undersøgt, hvad kommunen gjorde, da hendes mor døde, og forældremyndigheden skulle flyttes. Det har de lovet at gøre, men hun har ikke hørt noget om det. Kommunen afviser, at der er flere oplysninger om forløbet.

Da PE var i plejefamilien, ydede hun en form for tavs modstand mod den: hun var sur, modstræbende og på tværs. Derfor var der ikke åbne konflikter, men det har nok været synligt, hvordan hun reagerede. Hun gik egentlig ikke ud fra, at der var nogen papirer på hende, men da hun fik at vide i Aa kommune, at der ikke var det, så blev hun forbandet og vil have det, de måtte have.

Kommunen har fastholdt, at de ikke har noget om hende. PE er meget overrasket over, at der slet ikke ligger noget i en sag om hende eller i hendes mors eller brors sag. P har været anbragt i 16 år i alt, men der findes åbenbart ikke et stykke papir om det fra kommunen.

PE eftersøgte også sin og sin mors sundhedsjournal, men hun fik at vide, at hun ikke har ret til at se sin egen journal før om nogle år (Sundhedslovens § 37). Hun må kun få oplysning om sin mors dødsårsag. Hun ringede flere gange, og den ene gang sad sekretæren med sagen i hånden, men hun fortalte, at "lægen skulle tage stilling til, om hun måtte se det". Hun fik også at vide, at hospitalet skulle sortere i hendes journal, hvis hun skulle se den.

Hun anmodede så to døgninstitutioner, hun har boet på, om sagsakter men fik ikke noget. Hun oplevede, at det er som at slå i en dyne, selvom hun konstaterer, at "det er mit liv, men der er ingen mennesker, der kender mig, før jeg kom på efterskole".

Senere forsøgte hun på Stadsarkivet i Aa, og de har en dagbog fra institutionen, som PE ønskede at få indsigt i. Arkivet har også en tegning, som hun skulle have lavet. Der kom aldrig svar fra Stadsarkivet om udlevering af materialet, efter at PE henvendte sig om det.

Den første eftersøgning alle disse steder tog lang tid, og PE blev i tvivl, om hun orkede at gå videre. Hun endte med at blive i tvivl, om hun havde behov for det. Hun overvejede at få sin søn – der er jurist – til at se på sagen.

PE fandt frem til en tilsynsværge, som har haft tilsyn med hende og hendes bror. Hun spurgte ham, om de kunne mødes, og han spurgte i kommunen, om han kunne det. Han konkluderede, at han kun ville mødes hvis han i nogle situationer kunne sige, at han ikke kunne huske noget. Så mødtes de, og PE oplevede, at han fortalte det, han vidste. Herunder, at det var hendes bror, der var i fokus, det var ham, de tog hensyn til i de konkrete beslutninger. Til sidst blev hun og broren anbragt med politiets mellemkomst, og efter at PEs mor havde sagt, at hun ikke kunne magte det mere. Alt i alt var det interessant at tale med tilsynsværgeren. Han fortalte bl.a., at kommunen ikke gjorde ret meget i flere tilfælde, og at han ikke kunne bebrejde PEs mor noget. Hun var indlagt mange gange bl.a. efter selvmordsforsøg. PE forstod, at moren faktisk ville hende, noget hun ikke selv følte dengang. Tilsynsværgeren fortalte også, at plejeforældrene satte som betingelse, at børnene ikke skulle se moren i et år, og i hele anbringelsen forblev kontakten svag. PE oplever derfor, at kommunen i praksis har været med til at afbryde kontakten til moren. Det fremgik også af tilsynsværgeren oplysninger, at en pædagog fra døgninstitutionen og PEs bedstefar kæmpede imod, at de skulle i den plejefamilie, fordi de ikke mente, at den kunne klare opgaven. Hun er glad for at vide, at nogen kæmpede for hende.

I lang tid hørte hun ikke noget fra hospitalet, selvom de havde sagt, at de ville vende tilbage. Så rykkede PE og blev lovet at få 'noget', som hun alligevel ikke fik. Men ved den tredje henvendelse - hvor hun fortalte, at hun ville klage - fik hun med det samme hele sin sundhedsjournal med 10 sideres materiale, herunder også psykolograpporter. PE oplevede, at det skyldtes, at det var en anden sekretær, som uden at kende reglerne bare udleverede det.

Sygehusjournalen bekræftede hendes oplevelse af, at plejefamilien ikke kunne lide hende. Et sted blev de bedt om at sige noget positivt om hende, men de kunne kun sige, at hun var mere intelligent end hendes bror. Men i materialet er der bemærkninger om, at de mener, at hun er meget vanskelig. Hospitalets psykolog indstillede, at PE skulle have kontakt til moren, og det fremgår af journalen, at moren på flere måder har forsøgt at få kontakt til hende, bl.a. med jævnlige besøg, men plejeforældrene forpurrede med kommunens passivitet eller accept, at hun fik det. PE kan ikke se, hvad kommunen har gjort efter psykologens indstilling. Generelt fik hun en helt ny historie om sin mor gennem papirerne.

Psykologen indstillede også, at PE kom fra plejefamilien til et behandlingshjem, men Aa kommune ville ikke flytte hende, fordi hun havde været der længe, og fordi hendes bror trivedes godt i plejefamilien. Men hun kan se, at psykologen så hende og holdt fast i – med hjælp fra børnepsykiatrisk afdeling – at hun skulle på behandlingshjem. Pludselig ville plejefamilien så ikke af med hende, hun oplever, at det var af økonomiske årsager. Plejefamilien pressede hende tilsyneladende til at ringe til kommunen for at sige, at hun ikke ville flyttes. Hun kan ikke selv huske det forløb. Men det endte med, at PE blev flyttet i to år, hvorefter hun som 14-årig fik at vide, at hun skulle tilbage til plejeforældrene. Kommunen pressede hende til at komme tilbage med henvisning til, at hun ikke ville kunne komme på weekend i plejefamilien fra efterskole, hvis

hun ikke blev flyttet tilbage til den. PE var på efterskole i 3 år og var kun i plejefamilien ganske få gange, når hun ikke kunne blive på efterskolen. Sygehusjournalerne har betydet meget for PE, de har vist hende, at moren gerne ville hende, men at kommunen og plejeforældrene spændte ben for, at de kunne have kontakt. Stik imod det, hun tidligere har fået præsenteret.

PE kom senere væk fra plejefamilien, efter at plejefaren gramsede på hende, og hun kom op at slås med ham. PE cyklede til Aa fortalte kommunen det og viste sit blå øje fra slagsmålet. De gjorde ikke noget ved det bortset fra, at de sagde, at plejefamilien ikke skulle have flere børn. Det har de dog nok fået alligevel, det fremgik indirekte af tilsynsværgens udtalelser.

PE oplever, at hun har fået vigtige nye brikker til sin livshistorie og om sin mor. Til en vis grad en ny livshistorie. Især forholdet til moren er ændret. PE har fået et meget mere positivt syn på sin mor med alt, hvad det indebærer – nu flere år efter hendes død. Hun overvejer at prøve at finde frem til psykologen fra hospitalet for om muligt at få mere at vide. Hun har prøvet at finde sin stedfar, som hun husker som en sød mand. Men det er ikke lykkedes, han er måske død. Hun overvejer også at finde sin mors sidste mand, som måske har noget fra hendes bo.

PE forsøgte at opsøge plejefaren, og da hun kom ud til huset, så hun ham i haven. Men så fik hun det dårligt og ville alligevel ikke tale med ham, så hun kørte igen. Hun overvejede at opsøge ham senere, men har ikke gjort det.

PE har haft kontakt til et af de børn, hun boede sammen med på en af døgninstitutionerne – en dreng, som hun dog ikke kunne huske. De er nu venner på FB, men det er ikke blevet til mere.

Bs historie:

B har aldrig tidligere følt behov for at hente sine sagsakter, så hun tænkte over, hvorfor hun ville medvirke i projektet. Hun ville bl.a. gerne vide, hvordan verden har set og beskrevet hende, herunder hvad der er skrevet om plejefamilien, og hvorfor der ikke var noget tilsyn med den. Hun er usikker på, hvordan hun vil reagere på det, hun kan få at vide på den måde, selvom hun i dag er nået til, at hun ved, hvem hun er. Hun vil også gerne vide mere om, hvorfor det er gået, som det er. Endelig er det et mål for hende at kunne bidrage til, at sagsakterne skrives mere forståeligt, og at de opbevares bedre.

Hun ønskede at være med, fordi hun ville finde ud af, om der var nogen, der så hende. Herunder, at hun tog initiativ og var ansvarlig for andre børn på børnehjemmet, da de boede der. B oplever, at hun nok har været 'usynlig' i plejefamilien, og hun ville gerne vide: "Hvem så mig?" Hun har været bange for, at der står noget negativt om hendes bror, men er ikke så bange for, at der står noget negativt om hende selv.

Hun kan ikke huske, at der kom tilsyn i plejefamilien. Da hun oplever, at hun blev usynlig i den, vil hun vide, hvad de har skrevet om hende. Står der noget om, at hendes farfar og farmor døde, og om, hvordan hun tog det, og hvordan det blev bearbej-

det? Hun er nysgerrig efter, om der overhovedet står noget om det – og især om farmorens meget vigtige rolle for hende og hendes søskende. Det er vigtigt for hende at se, om der står, hvad farmoren betød for dem, og hvad hun ønskede for dem.

B kendte ikke ret meget til, hvordan man får sine sagsakter. Derfor startede hun med at Google om det og kom ind på et svar fra 'Børnetinget', som redegjorde for reglerne, herunder at der for anbringelsessager, der er afsluttet inden 1970, kun er gemt sager for få fødselsdatoer i måneden. Sager for personer med andre fødselsdatoer er maktuleret. Bs sag er dog afsluttet langt senere.

Hun skrev derefter til F kommune med en redegørelse for sin anbringelseshistorie og med anmodning om at få alle sagsakter. Der kom autosvar med det samme om, at det vil blive sendt videre til rette vedkommende, hvorefter hun vil få svar. B var indstillet på at vente, men var bekymret over, at det ville tage lang tid for systemet at finde sagsakterne, og at de ville blive irriterede over at skulle gøre det. Hun blev dog ringet op en uge efter af en rådgiver i kommunen, som fortalte, at de ville sende en medarbejder over i fjernarkivet næste dag efter sagen. Få dage efter ringede de igen og fortalte, at der ikke er noget der. Det kan skyldes, at B og hendes søskende blev hjemgivet til en anden kommune, der i dag er del af F kommune. Hun skulle derfor rette henvendelse til dem. Men hun skulle ikke forvente for meget.

B besluttede også at henvende sig til V kommune, som har opslugt den kommune, hvor hendes plejeforældre boede. B sendte mail til begge kommuner samme dag. Senere på dagen fik hun allerede svar fra V stadsarkiv om, at de vil gå videre med det, og hun fik en række forslag og spørgsmål, som hun så svarede på. Efter en uge fik hun svar fra historisk arkiv i F, der spurgte til hendes forældres CPR-numre, så de kunne eftersøge dem i kirkebøgerne. B havde selv tidligere søgt lidt i kirkebøgerne i F kommune men uden held. De ringede ikke tilbage fra arkivet i F.

B fik ikke noget materiale efter sine henvendelser. Dialogen med Stadsarkivet i V blev uafsluttet, uden at der kom noget. Hun oplever, at det hele er meget op ad bakke. Hun overvejer, om hun skal tilbage til kommunerne igen. Hun parkerede dog sagen.

Efter kontakten til Stadsarkivet i V kontaktede hun et par personer fra K Børnehjem, og de sendte sagen lidt rundt. Hun rykkede pr. mail efter nogle uger. Institutionen henviste bl.a. til K kommune – som hun forinden også havde haft kontakt til. Det blev hun frustreret over: det var lidt som at blive sat tilbage til start.

Efter et par kontakter til børnehjemmet i K fandt de nogle indskrivningsbøger i et arkivskab i kælderen, hvor dog kun hendes storesøster er nævnt med en bemærkning om, at hun blev indskrevet sammen med sine tre små søskende. Det er faktisk det eneste skriftlige materiale, hun har fundet om sig selv. B har bedt om en kopi af den side, og det er hun blevet lovet, men hun har ikke fået den endnu. B oplever, at det er mærkeligt, at der ligger en bog i et skab i kælderen, som hun kun kom frem til ved et tilfælde. Og hvad skal der ske med den? Det overvejer hun at tage op med institutionen.

B og hendes søster mødte en pædagog ved børnehjemmets 125 års jubilæum, der var på børnehjemmet, mens hun og hendes søskende var der. Pædagogen huskede dem

og kunne umiddelbart bekræfte noget af det, som B og hendes søster kunne huske. De vil kontakte hende for at interviewe hende grundigere. B oplever også i den forbindelse, at det er et problem at hun møder pædagogen ved et tilfælde. Det understreger, hvor tilfældigt det er, om man får oplysninger eller ej. Hun mødte også ved jubilæet andre tidligere anbragte, der var på børnehjemmet dengang. Dem vil hun måske op-
søge.

Efterfølgende henvendte B sig til Rigsarkivet, hvor hun fik god vejledning, og de lovede at tjekke, om de kunne finde noget. De ville vende tilbage, når de havde tjekket det, men B har ikke hørt noget fra dem.

Ps historie:

P har arbejdet med sine sagsakter i mere end et år, mens han har været med i projektet. Han har undervejs gennemløbet en vigtig proces, som har påvirket ham overordentlig meget. Derfor er beskrivelsen af forløbet præsenteret stringent tidsmæssigt, som han selv har fortalt det på de møder og samtaler, der har været med ham i projektet.

April 2016:

P så opslaget om projektet gennem en af sine venner. Han gik ind i det for at få mulighed for at lære sig selv og sine søskende at kende. Han gjorde det af nysgerrighed. Han havde ikke tidligere bedt om at se sagsakterne, men han kontaktede sin faster, som er socialrådgiver. Hun sagde, at han skulle skrive til den seneste kommune og bede om at "få fuld aktindsigt i sin børnesag".

Efter fasterens forslag rettede han henvendelse gennem borger.dk til S kommune og fik autosvar sammen dag. Dagen efter henvendte kommunen sig til ham for at høre, om han havde en børnesag ved familierådgivningen. To dage efter fik han en bekræftelse på, at han ville få sagsakterne. Og få dage efter fik han så over 100 sider fra S og fra to af de kommuner, som senere blev samlet til S kommune. Et af svarene fra kommunen var stilet til et andet navn end hans, så han blev usikker på, om han fik alle sagsakter, og om der var styr på det. Der var tydelige huller i materialet, og det var rodet, så det tog ham lang tid at få orden i det.

Der var både sagsakter fra S og andre steder, herunder fra to spædbørnehjem, han har boet på, men P vidste ikke, om det var helt dækkende, og om han fik alt. Sagsakterne kan heller ikke læses fuldt ud, fordi kopieringen er teknisk mangelfuld.

I materialet var der også sagsakter om hans brødre og forældre uden overstregning – bortset fra en enkelt udstregning af CPR-numre - herunder kliniske vurderinger af hans to brødre. P tog umiddelbart ikke stilling til, om han ville fortælle sine brødre om, hvad han havde fået at vide om dem. Heller ikke til, om det er et problem (personligt eller etisk), at han har fået oplysninger om dem.

P oplevede ved første gennemgang akterne som en rapport om hans situation og tilstand med udredninger og statusrapporter fra kliniske psykologer, anbringelsessteder osv. Rodede og ikke kronologiske, og umiddelbart fik han kun læst en tredjedel af materialet, og han kunne ikke få orden på det. Men det han læste, syntes han passede med det, han selv kunne huske. I hans akter kan han læse, at man generelt er startet med at beskrive ham positivt, og det har P det godt med. Han synes, at de præsenterer ham som en, der kun reagerer på egentlige autoriteter, hvis han skal irrettesættes osv. Det svarer til hans egen oplevelse. P syntes ikke, at der var oplysninger om helbredsforhold i akterne.

Det fremgår af akterne, at han i pressede situationer var selvdestruktiv. Det giver ham en anden forståelse af sig selv og sit nuværende liv. Herunder af sin ensomhed. Generelt oplever han, at han fremstilles ret enslydende af de forskellige afsendere. Der er også kærlige ting i sagsakterne, ikke mindst fra plejefaren. Generelt genkender han sig selv godt i det, plejefaren skriver, og det er skrevet med varme og empati. P kom efter flere døgninstitutionsophold i plejefamilie som 5-6 årig og fik en plejefar, der var psykolog, og som han var glad for.

Det fremgår også af akterne, at P og brødrene er blevet hørt løbende, der er mange henvisninger til, hvad de har sagt og ment og ønsket. Fx i en konkret situation i forbindelse med en landsretssag.

P opdagede, at han fik støttetimer i skolen, det kunne han ikke selv huske, han anede det ikke. Han syntes, at det var uhyggeligt at læse, det virkede negativt. Han fik også indtryk af, at han var behandlingskrævende. Men han fik ikke behandling, fordi han efter landsretsdommen flyttede hjem til faren og dermed røg ud af behandlingssystemet.

Han synes, at en del af formuleringerne i sagsakterne er for generelle, fx når de skriver, at et anbringelsessted "har godt tag på" ham eller, at han "spiller personalet ud mod hinanden" i stedet for at beskrive de konkrete situationer.

Men selvom han kunne genkende meget, så fik han en lidt ændret holdning til nogle ting, da han først så sagsakterne. Herunder til sin mors og fars roller. Læsningen giver ham det indtryk, at faren snoede systemet for at undgå at skulle have kommunen ind over med støtte, da han fik de to drenge hjem. P var 14 år dengang. I lang tid troede P, at det var systemet, der ikke ville stille op med støtte, men faren ønskede det ikke og fik dem lempet ud.

P forstod på papirerne, at hans far tilsyneladende ikke rigtig ville have ham med, men kun storebroren, da han førte sag om at få dem hjem. Det var en meget svær information at få.

Generelt var det hårdt for ham at læse papirerne, han havde det "bare lidt mærkeligt". Da han læste papirerne reagerede han umiddelbart ikke, men derefter blev han meget ked af det og tabte sig 3-4 kilo i de første uger, da han sad med dem. I starten kunne han ikke sove men måtte læse det og lå derfor vågen. Har været meget ked af det undervejs i læsningen. Fasteren sagde, at han bare skulle komme og spørge eller få hjælp til ting, der kunne være svære, men umiddelbart tog han ikke mod tilbuddet. Det var lidt for svært.

Siden han fik den første bunke, var han ikke i kontakt med kommunen. Umiddelbart søgte han heller ikke andre steder, fordi han gik ud fra, at der ikke var mere. Blandt andet samtaler med fasteren gav ham det indtryk, at han ville få det hele.

Maj 2016:

P havde nu fået papirerne i orden og havde læst dem alle. Men han savnede sagsakter fra især en akutinstitution og skrev så til dem om det. Han manglede alt i alt papirer fra tre døgninstitutioner fra 1992 til 96.

I materialet var der mange oplysninger om forældrene og deres adfærd over for børnene og om deres indbyrdes forhold. Han fik bl.a. dokumenteret, at han og hans brødre var meget behandlingskrævende, men de blev alligevel hjemgivet, så broren heller ikke fik tilstrækkelig behandling.

P kunne også se af sagsakterne, at hans far ikke ville have ham hjem, og han kom ind i overvejelser, om faren faktisk er hans far. På flere måder har han fået bekræftet de forskelle, han oplevede tidligere. P overvejede, om han skulle søge fadderskabet afklaret, og om han i så fald skal fortælle faren om resultatet.

Efter megen eftertanke besluttede han, at han ikke ville fortælle sin storebror om det, han læste om ham. P vurderede, at broren ikke ville kunne klare det.

P søgte efter nogen tid, hvor han blev meget påvirket og tabte sig, hjælp hos sin faster til at bearbejde det, han havde læst. Han har hæftet sig ved de positive ting i papirerne, herunder at han blev vurderet til at være mere intelligent end sine kammerater.

Maj 2017:

Siden han læste sine sagsakter har de tyngt ham. Han er sygemeldt på grund af stress, og sagsakterne gør det ikke lettere for ham. Han oplever, at de har givet ham mulighed for at lære sig selv at kende. Han kan fx se, at destruktive adfærdsmønstre har fulgt ham op i voksentilværelsen. Han mener, at det, der står om ham selv, er nemt at absorbere, det er spændende. Det er oplysningerne om familien, der skaber problemer.

Han taler ikke med nogen i familien mere, da han har læst om dem i akterne. De indeholder blandt andet løgnehistorier, som hans to brødre har fortalt. Akterne viser også P, at det hans mor sagde, er rigtigt og ikke løgne, som hans far altid har påstået. Det er bare enkelte informationer ud af mange, som skaber ambivalente følelser.

Han føler, at han har svigtet lillebroren, da han ikke blev hjemgivet til faren sammen med P. Han har ingen kontakt med lillebroren i dag. Når P ringer, så tager broren ikke telefonen. I sagsakterne kan han også læse, at lillebroren ikke har været tryk ved ham, og at broren ikke ville snakke om det.

Han har ikke snakket med forældrene, siden han fik sagsakterne. P har slet ikke lyst til at snakke med sin far. Han synes, at han er et røvhul, og det står der faktisk også på skrift. Det fremgår af akterne, at faren kun ville have storebroren hjemgivet, men at han måtte tage P med i købet. Han kunne ikke bare få en af drengene hjemgivet.

Den sag, P modtog, var rodet. Akterne var hulter til bulter, og det opfatter han som et signal om, at 'man' ikke har ment, at det var vigtigt at holde styr på hans liv – det har rodet i systemet. Da han blev hjemgivet, ville han selv gerne hjem til faren. Det var bedre end at bo på børnehjem, han ville væk fra institutionsmiljøet. Børnene blev anbragt, fordi faren drak, men da de blev hjemgivet, begyndte faren at drikke igen og at ryge hash. P mener på den baggrund, at der skal holdes øje med børn, efter at de er hjemgivet, i meget mere end tre måneder. Det blev der ikke, da han og broren blev hjemgivet. Det skete i sommerferien, så det var ferietid og ikke hverdagen, som man burde have vurderet forholdene på.

Da P læste sagsakterne blev han opmærksom på sin manglende kontakt til sine søskende. Han oplever, at de har haft det dårligt sammen og kun har dårlige minder. Det fylder meget i dag. Han kan læse, at lillebrorens problemer og reaktioner har været katastrofale. Men det, han læser af negative ting om brødrene, viser ham, at de bare var børn, så han bebrejder dem ikke for, hvad der står.

Han kan læse, at storebroren blev voldtaget af en ældre dreng på deres døgninstitution. Men det var en dreng, som P hyggede sig med og spillede meget computer med, og det bryder han sig ikke om at tænke på nu. Navnet på drengen er ikke nævnt i sagsakterne, men P kan regne ud, hvem det er ud fra beskrivelsen. Han får dårlig samvittighed over, at han har hygget sig med drengen, og han bebrejder sig selv for, at han har spillet med ham, og at han ikke så det og kunne stoppe det. Sådant eksempel forklarer, hvorfor sagsakterne fylder, og nogle gange kan han ikke sove, fordi han pludselig kommer i tanker om noget, han har læst.

Den indsigt i familiemedlemmers historie, som P har fået gennem sagsakterne, nager ham. Set i bakspejlet ville han i stedet for at læse papirerne med det samme have kontaktet familiemedlemmerne for at høre, om han måtte. Hvis ikke, så ville han have respekteret det og ladet dem brokke sig til systemet over, at han havde fået papirer med oplysninger om dem. Hvis han nu fortæller dem, at han både har fået sine og deres sagsakter på grund af sjusk, og de spørger, om han har læst det, der står om dem, så ønsker han ikke at lyve. Men frygten for at komme til at lyve gør, at han ikke vil fortælle dem det. Selv hvis han ikke havde læst papirerne og så fortalte sine brødre, at han havde dem, så ville bare frygten for, at de alligevel ville tænke, at han løj, være nok til, at han ikke ville fortælle dem om det. Det er en umulig situation, kommunen har bragt ham i. Det var ikke det, han ønskede, da han bad om at se sine egne sagsakter.

Man også udsagn om ham selv er svære at læse. Et sted står der efter et udsagn om ham, at det er: "som man siger". Det synes han er provokerende: hvem er "man"? Og hvad ligger der i et så uklart udtryk?

P har ikke fået flere sagsakter, og nu og her har han ikke lyst til at finde flere. Men måske på et senere tidspunkt. Han tror, at der er mere at hente, men nu er han for

sårbar til, at han kan forholde sig til det. Han er stadig i gang med at fordøje al den information, han har fået om familien – han oplever, at det er forfærdeligt. Rigtig ubehageligt og ambivalent.

Han oplever, at han kan forholde sig til sin egen historie og gøre noget ved det – forstå og lære. Men han kan ikke forholde sig til sine søskendes historie. Han har fået en viden, som han ikke kan gøre noget ved.

Hs historie:

H er født i Tyskland og kom på spædbørnehjem der, men han kom senere til Danmark både på døgninstitution og i plejefamilie. Han har samarbejdet med Svendborg Museum i et par år om at få sine sagsakter. Han tror ikke, at han ville have startet på at søge akterne, hvis han ikke fik hjælp fra museet. For to år siden skrev han til F kommune og fik efter ca. 14 dage 44-45 sider. Dem har han læst i 'etaper', fordi det var for svært at læse dem i et stræk. Han har på forskellig vis arbejdet med dem siden.

Han har fået bekræftet meget af det, som han med besvær kan hente frem af hukommelsen, men som han ellers har lukket ned eller glemt. Han har lukket oplevelser fra barndommen ned, herunder meget vold fra faren, og disse oplevelser bliver nu tilgængelige.

H kan se, at der mangler vigtige oplysninger, herunder om overgreb på døgninstitutionen. Han mangler også sagsakter fra V kommune vedr. sin plejefamilie og fra Landsarkivet i Viborg. Det vigtigste er, at der mangler oplysninger om en meget dårlig plejefamilie, hvor han blev udsat for vold og overgreb.

Det har været utrolig gavnligt for H at få de mange brikker i sin historie, som papirerne åbner for, selvom der stadig mangler meget. Det giver ham mulighed for at lukke op for nogle af de følelser, som han også har gemt ned. Han er afklaret om, at han ikke vil åbne for alt, hvad han har lukket nede – det er ikke nødvendigt, og det er belastende at gøre.

Læsningen har fået ham til at spørge sig selv, hvorfor han ikke er blevet misbruger med sin baggrund. Hans svar er, at han blandt andet har brugt naturen som en stærk ressource. H har senest fået hjælp af PTSD-behandling i psykiatrien. Med den viden, han har fået, så ønsker han, at han var gået i gang med papirerne tidligere, men han kunne nok ikke.

H har ikke søgt efter nyt materiale, efter at han fik den første sending. Han har også været anbragt i V kommune, da han var 11-12 år, og han overvejede at søge Stadsarkivet der, som han gjorde med F kommune. Men han var bange for igen at blive afvist, som han til dels blev i F. H oplever også, at det ikke er umagen værd, fordi han ikke ved, om han får de oplysninger, han behøver. Plejefamilien var fx god til at dele klø ud, når han havde tisset i sengen, men det er der nok ikke skrevet noget om, så det kan han nok ikke få mere viden om. Han har ikke opgivet det, men han har sat det på pause, skubbet det lidt til side.

Han vil dog stadig gerne se nærmere på, hvad der har gjort ham til det, han er i dag. Han har derfor brugt filmen 'Der kommer en dag' som erindringsterapi, han så den seks gange. Der er mange konkrete, små detaljer, som han kan huske – eller bevidst har skubbet væk - fra sin egen historie. Både om omsorg og overgreb. Han er på den måde i gang med en lidt indirekte bearbejdning af sit liv. Har også gået hos en psykiater i nogle måneder for at få hjælp med bearbejdningen.

V. Konklusioner på *Mit Liv – min sag*

Det er svært at få udleveret fyldestgørende sagsakter.

Projektet har vist, at det er meget svært at få udleveret noget, der bare ligner fyldestgørende sagsakter.

De fleste har arbejdet ganske hårdt for at få det. Enkelte har slet ikke fået noget, selv om de har været meget rundt i systemet. Og det, de andre har fået, er mindre stumper af sagsmateriale fra forskellige instanser, der har været inde i deres liv som anbragt barn. Dermed har deltagerne fået åbnet begrænsede huller ind til fortiden med ret tilfældige og meget lidt fyldestgørende billeder af den tid, de var anbragt og i det offentlige varetægt.

Ydermere er det, de pågældende har modtaget, rodet, og det virker, som om det er samlet tilfældigt sammen og ikke som sagsakter, der er arkiveret og gemt systematisk. Der er ingen eksempler på sagsakter, som sammenhængende og ordentligt kan belyse anbringelsen og barnets liv.

Forsøget på at få udleveret sagsakter er personligt belastende for tidligere anbragte. De må i flere tilfælde først overvinde en stærk modvilje mod overhovedet at nærme sig kommunen og tale med dens medarbejdere om det. Deltagerne har skullet bearbejde blokeringer ift. kontakt til myndigheder om deres sag og fortid. Derfor betyder det meget, hvis systemet møder dem med noget, der ligner ligegyldighed, når de endelig er i stand til at tage kontakt. En sådan respons kan afskære dem fra at gå videre. Det bekræfter, som en af deltagerne siger, at man er den lille, og at man ikke kan stille krav og fastholde sine ønsker. Man kommer tilbage til sin barndoms oplevelse: "nu er der igen en voksen, der siger nej til mig", og man efterlades med en følelse af, at "man aldrig bliver voksen".

Det er forbløffende, så lidt deltagerne har kunnet få fra kommunerne. Tre af deltagerne har slet ikke fået noget. PE var fx anbragt i 16 år af samme kommune, men har ikke kunnet få noget som helst fra den, selvom det er en af landets største kommuner, som måske kunne forventes at have kvalificerede systemer til at håndtere sagsakter.

Det er ud fra projektet umuligt at vurdere, hvad digitaliseringen af sagerne vil medføre for arkiveringen og opbevaringen af dem. Af de seks deltagere har kun en haft sagsakter, der har været digitaliseret – uden at det har sikret ham mere sagsmateriale. Fra andre tidligere anbragte ved vi, at sagsakterne fremadrettet kan blive mere systemati-

ske men til gengæld også mere omfattende, idet det er vores indtryk, at der skrives mere i sagerne nu. I værste fald kan de blive så omfattende, at det kan være svært at læse og få overblik over dem. Der ser også ud til at være de samme problemer med at få hjælp til både at finde materialet, med at sætte sig ind i det og med at bearbejde reaktionerne på indholdet.

Fra anbringelsesstederne er der stort set intet. B oplevede fx, at flere henvendelser til hendes tidligere børnehjem endte med, at man endelig i et skab i kælderens fandt en protokol, hvor der blot stod, at hendes storesøster var flyttet ind på institutionen sammen med tre små søskende, der ikke var navn på. Det var det eneste, institutionen havde trods en årelang anbringelse. Det har ikke været muligt at finde materiale fra institutionen i de offentlige arkiver, så det tyder på, at den ikke har afleveret noget til dem.

Under projektet er TABUKA blevet bekendt med, at familieplejeforeninger i enkelte tilfælde har destrueret gamle arkiver om sagerne, fx i forbindelse med personaleskift eller ved fusion med andre foreninger. Det skulle være sket af hensyn til de tidligere anbragte, fordi man har frygtet, at materialet på et senere tidspunkt kunne blive tilgængeligt for personer, som ikke skulle have adgang til det. Muligheden for at aflevere det til nogle af de offentlige arkiver har tilsyneladende ikke været anvendt. Det må betegnes som meget kritisabelt, at man således i misforstået omsorg for tidligere anbragte destruerer vigtige dele af deres historie.

Der er heller ikke fra anbringelsesstederne nogen livshistoriebøger, som ellers kan være en utrolig god måde at dokumentere et anbragt barns liv og oplevelser under anbringelsen. De findes på gode anbringelsessteder, og deltagerne har gennem andre tidligere anbragte hørt hvor rigt, det kan være at have en livshistoriebog, som en plejefamilie eller døgninstitution omhyggeligt har ført om og for et anbragt barn.

Til gengæld har nogle fundet sagsakter og beretninger ret tilfældige steder. Fx fik Pn, der i en bred søgning af sagsakter fandt ud af, at der lå en hospitalsjournal på hende, med besvær dele af den udleveret, og hun fik dermed en helt ny viden om sin egen historie og om sin mor. Et par af deltagerne har ret tilfældigt fået kontakt med henholdsvis en pædagog og en tilsynsværge, der har haft ansvaret for dem under anbringelsen, og fik vigtige informationer af dem. Det understreger, at det er vigtigt, at professionelle stiller op, når tidligere anbragte har behov for at tale med dem, og det bør være en i det mindste etisk forpligtelse at gøre det.

Stadsarkiverne og Rigsarkivet har ikke været til nogen hjælp for deltagerne i deres søgning bortset fra, at de har kunnet give lidt vejledning i at søge efter sagsakter. Det har vist sig, at de stort set ikke har haft sagsakter om deltagerne. Det kan være et tilfælde, men man kan også få det indtryk, at kommuner og institutioner simpelthen ikke har indleveret noget til arkiverne.

Børns Vilkår har i deres projekt om erstatning til tidligere anbragte, der har været udsat for uacceptabel behandling eller overgreb under anbringelsen, konstateret, at muligheden for overhovedet at overveje en sag er afhængig af, at der er et godt sagsmateriale, der kan dokumentere forløbet. Mangelfulde eller fraværende sagsakter – som

altså er det gennemgående billede i *Mit liv – min sag* - ødelægger derfor på forhånd muligheden for at føre en sådan sag og få afklaret forholdene.

Det udleverede materiale kan indeholde fortrolige oplysninger om andre

I flere tilfælde har det udleverede materiale indeholdt oplysninger om søskende og forældre, som de pågældende ikke skulle have, fordi det er omfattet af tavshedspligt. Udleveringen af disse sagsakter efterlader et billede af, at kommuner og andre instanser kan være sjuskede med udleveringen. Det er hverken formelt eller etisk i orden, og det viste sig i projektet, at det kan have alvorlige konsekvenser for dem, der får materialet, og for deres familiemedlemmer.

Disse oplysninger ændrede for nogle alvorligt deres syn på familiemedlemmer, og det har muligvis ændret deres liv og relationer ret fundamentalt. P konstaterer således, at de tavshedsbelagte oplysninger, han har fået om faren og sin bror, ændrer hans syn på både dem og på en kammerat, som han var glad for, men som han nu ved, har udsat broren for overgreb. I dag er han i tvivl, om han vil se sin far igen.

PE har fået ændret sit syn på sin mor, som hun har været meget vred på i barndommen, fordi hun troede, at moren ikke ville have kontakt med hende. Nu kan hun se af det lille kig, hun har fået via sygehusjournalen, at moren ville hende, men at plejefaren blokerede det. Det ændrer fundamentalt hendes billede af moren og af den fastlåste konflikt, hun oplevede i forhold til hende i sin barndom. Men hun kan ikke gøre noget ved det nu, fordi moren er død.

Det er alvorligt, hvis kommuner og andre instanser ikke bruger tid på at få det udleverede materiale i orden ift. tavshedspligt og oplysninger om andre. Tidligere anbragte skal have udleveret sagsakter om dem selv og deres eget liv – ikke om forældrenes eller søskendes, med mindre de har fået fuldmagt til det. Især ikke, hvis det rummer vanskelige eller belastende oplysninger.

Sagsakterne indeholdt oplysninger af stor betydning for dem, der fik dem

Projektet har vist, at de udleverede sagsakter på mange måder har været af stor betydning for modtagerne. Sagsakterne har i nogle tilfælde omdefineret forhold i deres liv. Det er forbløffende, at effekten for deltagerne har været så stor, når man tænker på hvor lidt og vilkårligt, det udleverede materiale er.

Både Ps og PEs historier viser hvor stor betydning, det kan have.

DI har også ændret synet på sin mor. Det er blevet mere negativt som følge af de sagsakter, hun har fået. Det har berørt hende meget, og hun arbejder stadig med at få det på plads. Men det har også hjulpet hende at få et mere realistisk billede af sin mor – at få hende ned fra en lyserød sky, som hun siger.

H har tidligere lukket oplevelser fra barndommen ned, herunder meget vold fra både faren og plejefaren, oplevelser som nu bliver tilgængelige. Han får dermed lukket op for nogle følelser, han har gemt ned. Han oplever, at det er gavnligt at få mange brikker i sin historie på plads, selvom der stadig mangler meget. Men han er samtidig af-

klaret om, at han ikke vil åbne for alt det, han har lukket nede – det er ikke nødvendigt for ham at gøre det.

Eksemplerne understreger, hvor vigtigt det er, at tidligere anbragte kan få fyldige og dækkende akter fra deres sag og fra anbringelsesstederne. De rummer informationer, der kan være helt centrale for dem. Gode sagsakter er en vigtig forudsætning for, at man kan få viden om og hold på sin fortid.

Sagsmaterialet udløser ofte meget stærke reaktioner

Deltagerne har, som det fremgår ovenfor, reageret stærkt på det, de har erfaret. De er generelt stærkt berørt af det – også dem, der ikke har kunnet få noget materiale - og enkelte konstaterer, at de ikke tør læse det alene. P har tabt sig i processen og er meget stresset over den. Flere giver udtryk for, at de er kommet ud i egentlige identitetskriser af at læse materialet. Selv et så mangelfuldt og rodet materiale, som de pågældende har modtaget, udløser altså stærke reaktioner.

Ingen af deltagerne har fået hjælp fra kommunen i den forbindelse, de har bare fået nogle sagsakter i hånden, når de har opsporet dem. Kommunerne har formelt ingen forpligtelser til at hjælpe tidligere anbragte, når de beder om sagsakter, og de har heller ikke gjort tilløb til at gøre det alligevel. Så modtagerne af sagsakterne har stået alene med oplevelsen og bearbejdningen.

Deltagerne har derfor trukket på andre personer for at få støtte til mødet med (dele af) deres fortid. De har trukket på venner eller familie, og en enkelt på sin støttekontaktperson. En enkelt har også hentet støtte i Svendborg Museum. Og så har deltagerne selvfølgelig fået støtte ved at deltage i projektet både på og mellem gruppemøderne.

Men nogle er dog meget alene om den proces, de er kommet ud i, selvom det har vist sig, at det er en stor mundfuld at søge og især at modtage sådanne sagsakter.

Det er svært at arbejde med sagsakter, hvis man er alene om det

Generelt skal man være klar over, at man med sagsakterne og andre kilder til årene som anbragt skal stykke en kompliceret og krævende historie sammen. Det kan være et udfordrende arbejde, men det giver til gengæld en mulighed for at få styr på en fortid, der ofte ligger helt eller delvis i mørke.

En af projektets afgørende konklusioner er, at det vil være meget svært for tidligere anbragte, der arbejder med det alene, både at få sagsakter fra det offentlige og at arbejde det, de får. Det kan være svært at finde de rigtige instanser, og det kan kræve en meget insisterende indsats at få afklaret, om der er sagsakter, og om de kan udleveres. Og de pågældende vil efterfølgende kunne stå med alvorlige problemer med at læse materialet og forholde sig til det. Herunder med at bearbejde de alvorlige reaktioner, det kan give, når noget af mørket i deres tidligere liv bliver oplyst i måske dramatiske glimt, som det er svært at stå alene med.

Projektet afdækker derfor, at der er et stærkt behov for en organisation eller en støttemulighed, der kan hjælpe tidligere anbragte med at eftersøge sagsakterne og især med at bearbejde det, de læser i dem. Uden det vil tidligere anbragte få meget svært ved at komme ned i deres egen historie gennem sagsakterne, selvom de er centrale for at belyse anbringelsen og barndommen generelt. Og når de går i gang, så vil de være meget dårligt stillede, når de skal bearbejde det læste, hvis de ikke har nogen bag sig, der har erfaring og viden om den proces.

De, der ikke får sagsakter, skal have hjælp, så de ikke står uden historie

Der er et særligt behov for at hjælpe dem, der trods søgen ikke kan få nogen sagsakter, og som derfor ikke vil kunne få oplyst deres historie ad den vej. De vil, hvis de går videre med at afsøge deres fortid, skulle finde den på anden måde. Fx gennem personer, der kan have viden om deres barndom og anbringelsen. Andre tidligere anbragte har erfaret, at det kan være et stort detektivarbejde, som muligvis endda ikke giver resultat. Man vil i dette arbejde også kunne inddrage de sociale medier med de fordele og ulemper, der ligger i det.

Under alle omstændigheder bør der være et særligt tilbud til de tidligere anbragte, som på grund af det offentliges manglende indsamling og opbevaring af relevante sagsakter, slet ikke kan få belyst deres historie. Ellers er de på grund af mangelfuld dokumentation fra de myndigheder, der havde ansvaret for dem som børn, afskåret fra at få viden om deres barndom og dermed om dem selv og deres liv i dag.

VI. TABUKAs forslag om opbevaring og adgang til sagsakter og om hjælp til tidligere anbragte, der arbejder med deres sagsakter

En 'barndomshistoriebog' i alle anbringelsessager

Der bør i alle anbringelsessager udarbejdes en 'barndomshistoriebog', svarende til 'livshistoriebøger', som anbringelsesstederne nogle steder fører over et anbragt barn. Historiebogen skal udarbejdes i en form, som barnet selv kan forstå og anvende under anbringelsen, og som man efter anbringelsen kan få som en beskrivelse af ens historie under anbringelsen.

Der kan evt. indgå en årlig vurdering af barnet, en form for 'beretning' eller narrativ, så skriftet kan udvikle sig til en samlet livsfortælling. Der bør også tages billeder af børnene på anbringelsesstedet som minimum hvert halve år, som skal indgå i historiebogen.

Der bør arbejdes med formen, som ikke er afklaret pt., men det er klart, at det må være et nybrud i den hidtidige kommunale journaliseringspraksis. 'Barndomshistoriebogen' må have fokus på *barnet* og dets behov for at se sig selv og sin udvikling i nuet og senere i livet. Den endelige form kan evt. udvikles som et SATS-puljeprojekt.

Journaler o.l. skal udarbejdes, så børnene kan forstå dem

Journaler o.l. skal i øvrigt udarbejdes, så børnene kan forstå og kan læse dem under anbringelsen, og så de efter anbringelsen har en sikker dokumentation af forløbet.

Der bør være faste regler om, hvordan man skriver journaler og andet skriftligt materiale om børnene. Man kan evt. samarbejde med Børneombudsmanden om at udforme dem, så de lever op til god forvaltningsskik – men det skal være for børn! Journal-skrivning, som børnene kan forstå, bør også indgå i Socialstyrelsens kursusvifte og i diplomuddannelsen.

Journalsskrivning, som børnene kan forstå, vil også stille store krav til sagsbehandlings-systemet DUBU (Digitalisering – Udsatte Børn og Unge), som i dag er svært at læse for anbragte børn.

Bedre opbevaring af sagsakter

Der bør træffes en principiel beslutning om, at alle brikker i et anbragt barns historie er vigtige og skal være tilgængelige. Enhver destruktion af sagsakter og andet materiale skal derfor stoppe, og Børne- og Socialministeriet bør melde det klart ud til kommuner, institutioner og familieplejeforeninger, en udmelding, der bør følges op i praksis.

Ministeriet skal afdække, hvad der er af regler om arkivering af sagsakter i alle led, og det skal lukke de huller, der måtte være i reglerne.

Der skal i den forbindelse skabes klarhed om, hvad der skal leveres til Rigsarkivet, Stadsarkiver og Lokalarkiver, og det skal sikres, at alle parter følger disse regler. Der må ikke være usikkerhed om, at anbringelsessteder og fx familieplejeforeninger skal aflevere sagsakter mv. om børnene til de offentlige arkiver, så de ikke i usikkerhed om materialets fremtid vælger at destruere det.

Bedre adgang til sagerne og bedre behandling af anmodninger om udlevering

Når man som anbragt bliver 15 år, så skal man af sin sagsbehandler have at vide, at man kan få kopi af sine sagsakter, hvis man vil, og man skal have oplyst, hvordan man kan få dem.

Det bør også være et fast element, når man udskrives fra en anbringelse, at man får besked om, hvilke rettigheder man har med hensyn til at få sine sagsakter.

Kommunerne skal have faste procedurer eller en særlig instans, som skal sikre, at henvendelser fra tidligere anbragte om indsigt i egne sagsakter bliver behandlet godt og omhyggeligt.

TABUKA ønsker, at man kan få mulighed for at læse sagsakter både fra socialforvaltningen og sundhedsvæsnet om ens forældre, når de er døde. Vi mener, at de levendes tarv skal have prioritet i forhold til døde forældres sagsakter.

Tidligere anbragte betragtes i de offentlige arkiver som slægtsforskere, og man har derfor kun én time gratis på arkivet. Derefter skal der betales 670 kr. i timen. Det afskærer mange tidligere anbragte fra at søge gennem arkiverne. TABUKA mener, at det bør ændres, så tidligere anbragte ikke skal betale for at få sine sagsakter i arkiverne.

Hjælp til at fremskaffe og bearbejde oplysninger om ens fortid i anbringelsen

Der bør etableres en permanent ordning, så tidligere anbragte kan få hjælp til at opspore deres sagsakter og til at bearbejde deres reaktioner på dem.

I Australien er der centre i de enkelte delstater, hvor tidligere anbragte kan få hjælp til at opspore deres sagsakter. De giver tidligere anbragte en god behandling og hjælper dem med at fremskaffe sagsakterne, når de ønsker det.

TABUKA foreslår, at der etableres en tilsvarende ordning i Danmark med et eller flere steder, hvor man kan få kvalificeret hjælp til at fremskaffe sine sagsakter. I tilknytning hertil bør der skabes mulighed for, at tidligere anbragte kan få hjælp til at bearbejde de reaktioner, arbejdet med og indholdet af sagsakterne giver anledning til.